

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרמח

ערב שבת-קודש
פרשת מקץ / זאת חנוכה
א' בטבת ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' בטבת ה'תשס"ז – ח' בטבת ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' בטבת	הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה-ז.	הלכות שבת פרק כט.	מל"ת קמא. קמב. קמג.
ש"ק	ב' בטבת	פרק ח-י.	פרק ל.	מ"ע ק"ט.
א'	ג' בטבת	פרק יא. הלכות בכורים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' עירובין... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.
ב'	ד' בטבת	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת קמט [קפאח: קמח]. מ"ע קלב.
ג'	ה' בטבת	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
ד'	ו' בטבת	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע פ. פא.
ה'	ז' בטבת	פרק יב. הלכות שמיטה ויובל.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע פב. קלה. מל"ת רכ. רכא. רכב.
ו'	ח' בטבת	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.07	4.40.5	12.09	11.39	9.07	6.46	5.43	5.20	4.32	ו', א' בטבת
5.08	4.41.1	12.10	11.40	9.07	6.46	5.43	5.21	4.32	ש"ק, ב' בטבת
5.08	4.41.6	12.10	11.40	9.08	6.47	5.44	5.21	4.33	א', ג' בטבת
5.09	4.42.1	12.11	11.41	9.08	6.47	5.44	5.22	4.33	ב', ד' בטבת
5.09	4.42.5	12.11	11.41	9.08	6.47	5.44	5.22	4.33	ג', ה' בטבת
5.10	4.43.4	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.22	4.34	ד', ו' בטבת
5.11	4.44.0	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.23	4.34	ה', ז' בטבת
5.11	4.44.3	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.23	4.34	ו', ח' בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
מקץ	4:04	5:20	4:18	5:22	4:08	5:19	4:23	5:23
ויגש	4:09	5:25	4:22	5:26	4:12	5:24	4:27	5:28

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בשבת חנוכה העבודה היא מצד נקודת היהדות, יחידה שבנפש

עניינה של השבת הוא קדושה, למעלה מעובדין דחול, ואילו חנוכה עניינה הפיכת החושך לאור • בשבת יהודי עוסק בעבודה עם עצמו, בעוד העבודה דחנוכה היא לפעול בעולם, "על פתח ביתו מבחוף" • שני העניינים נפגשים ומתמזגים בשבת-חנוכה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לאחרי מלחמה זו.

והחילוק שביניהם: המנוחה דשבת היא מנוחה ממלאכה - "כל מלאכתך עשויה", אבל המנוחה דחנוכה אינה מנוחה ממלאכה שהרי חנוכה מותר בעשיית מלאכה [וכידוע הביאור המובא בדרושי אדמו"ר הזקן עם הגהות וביאורי הצמח-צדק (אור-התורה חנוכה (כרך ה') תתקנז, ב ואילך) אודות החילוק שבין חנוכה המותר במלאכה לשאר הימים טובים שאסורים במלאכה] - כי אם מנוחה ממצב של מלחמה.

וישנו עילוי בזה מה שאין בזה, כדלקמן.

ג. העילוי דשבת - מנוחה ממלאכה - מובן גם לאיש פשוט, עד שאין צורך להסביר זאת. ובפרט כאשר מדגישים שהמנוחה ממלאכה היא באופן ד"כל מלאכתך עשויה", כלומר, אין הכוונה שישנו חיסרון במלאכתו, אבל ביום השבת לא איכפת לו אודות חסרון זה, אלא אין כל חסרון במלאכתו - כל מלאכתך עשויה", שזוהי מעלה גדולה ביותר. ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מספרים לו שישנו מדרש נפלא - המובן גם בפשוטו של מקרא, שלכן הובא בפירוש רש"י על התורה (בראשית ב, ב): "מה היה העולם חסר - מנוחה, באת שבת באת מנוחה". זאת אומרת: אף-על-פי שבבריאת יום השישי נאמר "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה

א. שבת חנוכה מורה על הצירוף דב' העניינים דשבת וחנוכה גם יחד. כלומר: ישנו העניין דשבת בפני עצמו, וישנו העניין דחנוכה בפני עצמו, וכאשר ב' עניינים אלו מצטרפים יחדיו - אזי נעשה העניין דשבת חנוכה.

ומכיוון ששבת חנוכה מורה על צירוף שניהם גם יחד - מובן, שזהו עניין נעלה יותר מאשר שבת וחנוכה כפי שהם בפני עצמם, כי - נוסף לזה שכאשר ב' העניינים דשבת וחנוכה מצטרפים יחדיו פועל כל אחד מהם הוספה ועילוי בעניין השני (כמובן בפשטות), הרי עצם צירופם יחד מורה שישנו עניין שלמעלה משניהם, ולכן, בכוחו לצרף ב' עניינים אלו גם יחד (כמבואר בכמה מקומות שצירוף ב' עניינים יכול להיות רק על-ידי עניין שלישי שלמעלה משניהם).

ב. והביאור בזה:

שבת וחנוכה - עניינם מנוחה: שבת הוא עניין המנוחה - כמאמר רז"ל באתשבת באתמנוחה, וחנוכה הוא גם עניין של מנוחה - כמודגש בשם ד"חנוכה": "חנו כ"ה", כלומר, עניין המנוחה לאחרי המלחמה נגד היוונים, כמסופר בארוכה בנוסח ד"על הניסים" אודות נצחון המלחמה באופן ד"מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו'", וזהו כללות העניין דחנוכה - מנוחה

ידי הפיכת החושך לאור נפעל עניין הנצחיות (אינן בטלין לעולם) - גם בזמן הגלות.

[וזאת אומרת: מה שנרות חנוכה הם באופן נצחי גם בזמן הגלות - הרי זה לפי שהנס דחנוכה עצמו היה קשור עם מצב של גלות (ועד שזהו גלות עמוק יותר - "לכבוש את המלכה עמי בבית"), כלומר, שעניין הנצחיות שבחנוכה (שאינן בטלין לעולם, גם בזמן הגלות) היה כבר באותו זמן שבו אירע הנס דחנוכה בפעם הראשונה (ולא שעניין זה נתחדש לאחרי זמן), כי העילוי דחנוכה נפעל במצב של גלות].

וזהו גם העניין שחנוכה מותר במלאכה:

כללות עניין המלאכה וההתעסקות בעובדין דחול - נחשב לעניין של גלות ביחס למעמדו ומצבו של יהודי, ולכן, לעתיד לבוא לא יצטרכו בני ישראל לעסוק בעובדין דחול ("ואספת דגנך גו"), כי יקויים היעוד "ועמדו זרים ורעו צאנכם".

ומכיוון שחנוכה מותר במלאכה [ובמילא ישנו חיוב לעסוק במלאכה, וכדרשת המכילתא על הפסוק "ששת ימים תעבוד", ש"נצטוו על המלאכה"] - נמצא שהגילוי דחנוכה נמשך גם בעובדין דחול, שזהו בדוגמת העניין דהפיכת החושך לאור.

ה. וזהו החילוק שבין שבת לחנוכה - ששבת הוא עניין הקדושה, למעלה מעובדין דחול, ואילו חנוכה עניינו - הפיכת החושך (עובדין דחול, וגם גלות) לאור.

והנה, גם המנוחה דשבת קשורה עם מציאות וטבע העולם, שהרי שבת הוא משבעת ימי ההיקף... אבל: מכיוון ששבת עניינו שבתה מעובדין דחול - הרי המציאות דעולם וטבע (ביום השבת) הוא באופן אחר, היינו, עולם וטבע שלמעלה מעניין של חול (שבתה מחול, ולא שהחול עצמו מתעלה).

ועד כדי כך - שחיות העולם בשבת היא מבחינת מחשבתו של הקב"ה שלמעלה מבחינת הדיבור כו', שזהו עניין השבתה מעשרה מאמרות - עלייה לבחינת המחשבה.

כלומר: שבת הוא אמנם בכלל ימי ההיקף, אבל זהו עולם אחר לגמרי - למעלה מעניין של חול. מה שאין-כן חנוכה הוא עניין של חול, ובזה גופא

טוב מאוד", כלומר, שכללות בריאת העולם היתה במעמד ומצב ד"טוב", ויתירה מזו: "טוב מאוד" - אף-על-פי-כן, לפני כניסת השבת עדיין "היה העולם חסר", ו"מה היה העולם חסר - מנוחה", ועניין זה נפעל ונשלם בכניסת השבת, "באת שבת באת מנוחה". ומזה מובן גודל העילוי דמנוחה - שלולי זאת חסר עדיין בבריאה כפי שהיא במעמד ומצב ד"טוב מאוד".

ומזה מובן שהעילוי דשבת הוא - מצב של מנוחה שלמעלה מעניין של מלאכה ועובדין דחול, כללות עניין הקדושה.

ד. ולאידך - ישנו עילוי במנוחה דחנוכה (אף שחסר אז המנוחה ממלאכה, שהרי חנוכה מותר במלאכה), מכיוון שהוא באופן דהפיכת החושך לאור, שהרי המנוחה דחנוכה באה לאחרי עניין של חושך וגלות כו' - "כשעמדה מלכות יוון הרשעה", תכלית הירידה, ולכן, במנוחה דחנוכה ישנו העילוי דהפיכת החושך לאור.

דהנה, אף-על-פי שגם לפני הניצחון והמנוחה דחנוכה ("כשעמדה מלכות יוון הרשעה כו'") עמד בית-המקדש השני על תלו, ואם כן, אין זה מצב של גלות (לכאורה) - הרי לאידך, הירידה שבזמן הבית גופא היא (בפרט א') עניין של גלות עוד יותר מאשר הירידה בזמן שאין בית-המקדש קיים, מכיוון שזהו באופן ד"לכבוש את המלכה עמי בבית": למרות שבית-המקדש עומד על תלו, נכנסו היוונים לבית-המקדש, ובבית-המקדש גופא - להיכל, ועד ש"טמאו כל השמנים שבהיכל", ש"שמן" הוא עניין נעלה ביותר כו', ובזה גופא - לא רק חלק מהשמן, אלא "כל השמנים שבהיכל" (עד שהיו צריכים לחפש ולמצוא פך אחד של שמן טהור כו'). ומובן גודל הירידה שבה - "לכבוש את המלכה עמי בבית"!

ומפני גודל הירידה כו' (עניין של גלות) - אזי המנוחה (עניין של גאולה) היא באופן נעלה ביותר, מכיוון שזהו באופן דהפיכת החושך לאור.

וזהו גם הקשר דחנוכה עם הגאולה העתידה שאין אחריה גלות (עניין הנצחיות, הנרות הללו אינן בטלין לעולם) - וכפי שנתבאר בהתוועדות שלפני זה (שיחת שבת פרשת וישב סעיף ב') שעל-

ישיבתו בבית־הסוהר מחד גיסא, והיותו "משנה למלך" לאידך גיסא:

בפרשת וישב מסופר רק אודות עניין הירידה - "ויוסף הורד מצרימה", ועד לירידה דבית־הסוהר. ובפרשת ויגש (ובפרשת ויחי) מדובר אודות מצבו של יוסף לאחרי שכבר נעשה "משנה למלך".

ואילו בפרשת מקץ מסופר אודות ב' המצבים: מצב של גלות - ישיבתו של יוסף בבית־הסוהר, ועד כדי כך שכדי להוציאו משם צריך פרעה לחלום חלום, ולקרוא לכל חרטומי מצרים שיפתרו את חלומו וכו', ולאחרי שאינם מצליחים לפתור

נפעל עניין של מנוחה - הפיכת החושך לאור. ולכן דווקא ימי חנוכה הם במספר שמונה - כי שבת (מנוחה ממלאכה) היא דרגה בהשתלשלות (בכלל היקף), ואילו הכוח להפוך חושך לאור (מנוחה דחנוכה) היא מבחינת שלמעלה מהשתלשלות - שמונה (למעלה מההיקף).

1. האמור לעיל אודות כללות עניין המנוחה דחנוכה - מצינו גם אצל יוסף, וזהו הקשר לפרשת השבוע, פרשת מקץ (בהתאם לפתגם של אדמו"ר הזקן שצריכים "לחיות" עם העניינים דפרשת

נרות חנוכה הם נצחיים, גם בזמן הגלות, מכיוון שנס חנוכה עצמו התרחש בזמן הגלות וגבר על עליה, כלומר שנצחיותו החלה כבר אז!

את החלום, זקוקים לשר המשקים שיזכיר את יוסף לפני פרעה, ורק לאחרי כל זה יוצא יוסף מבית הסוהר. ומבלי הבט על גודל ירידת הגלות - הנה מיד לאחרי זה נעשה יוסף "משנה למלך"!

וזהו הקשר בין עניינו של יוסף (שבפרשת מקץ) לכללות העניין דחנוכה - כי חנוכה עניינו מנוחה ביחס למצב של חושך וגלות כו', וכמו כן מה שיוסף נעשה "משנה למלך" (עניין של מנוחה) - היה זה ביחס למצב של גלות (ישיבתו בבית־הסוהר).

זאת אומרת: עניינו של יוסף הוא - שגם בהיותו בגלות הרי הוא במעמד ומצב ד"משנה למלך". דהנה, עצם העובדה שיוסף הוא "משנה למלך" בלבד ("הכיסא אגדל ממך") - הרי זה מורה על מצב של גלות, ואף־על־פי־כן, גם בהיותו בגלות הרי הוא במעמד ומצב שפרעה עצמו (גלות עצמו) מכריז ש"בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו גו'".

2. והנה, גם עניין המלאכה שבחנוכה - מצינו אצל יוסף (בפרשת מקץ):

השבוע), שבה מדובר אודות מעלתו המיוחדת של יוסף.

ובהקדים:

אודות עניינו ומעלתו של יוסף - מדובר בכמה פרשיות, החל מפרשת וישב (שבה מסופר אודות חיבתו המיוחדת של יעקב ליוסף על היותו "בן זקונים", ועד שעשה לו "כתונת פסים"), וכן בפרשיות שלאחרי זה - מקץ, ויגש, ויחי.

ובין פרשיות אלו - הנה העילוי המיוחד דיוסף השייך להאמור לעיל (אודות המנוחה דחנוכה) מודגש בפרשת מקץ:

התחלת פרשת מקץ היא - "ויהי מקץ שנתיים ימים גו'", דקאי על הזמן שיוסף היה בבית־הסוהר - עניין של גלות, ומיד לאחר זה מסופר שיוסף יצא מבית הסוהר, ועד שנעשה "משנה למלך" - מבית האסורים יצא למלוך (פרש"י קוהלת ד, ד). ולכן, הרי זה ברוגמת כללות עניין המנוחה דחנוכה - ניצחון ומנוחה לאחרי מצב של חושך וגלות כו', הפיכת החושך לאור.

ועניין זה מודגש בפרשת מקץ דווקא - מפני שבה מדובר אודות ב' המצבים גם יחד, כלומר,

ב' העניינים דשבת וחנוכה ביחד, ועניינו בעבודת האדם - חיבור ב' אופני העבודה דשבת וחנוכה: הן העבודה בנוגע לעצמו - "בית" (עניין השבת) והן העבודה לפעול בעולם - "חוץ" (העבודה דחנוכה).

זאת אומרת: אף־על־פי ששבת וחנוכה הם ב' עניינים הפכיים (כנ"ל בארוכה) - הרי בהכרח שבכל שנה יהיה "שבת חנוכה", כלומר, ששניהם נפגשים ומצטרפים יחדיו.

ומובן שכאשר ב' העניינים דשבת וחנוכה מצטרפים ביחד - הנה לא זו בלבד ששניהם בתוקפם (ולא נגרע מאומה ח"ו מאחד מהם), אלא אדרבה: כל אחד מוסיף ומסייע בעניינו של השני. וכפי שרואים במוחש שחנוכה פועל עליו בשבת - הוספת אמירת "ועל הנסים" ו"הלל" בתפילות דשבת, ושבת פועל עליו בחנוכה - תפילות דשבת ביום זה דחנוכה, נוסף על כללות העניין דעונג שבת באכילה ושתייה וכו'.

ומזה מובן בנוגע לאופני העבודה דשבת וחנוכה - שחנוכה פועל עליו באופן העבודה דחנוכה, כדלקמן.

ט. והביאור בזה:

יהודי יכול לחשוב שמכיוון שהוא נמצא במעמד ומצב דשבת (קדושה) - לא נשאר לו אלא לנוח ולהינפש מכל עבודתו!

כלומר: מכיוון שכבר עסק כדבעי - טוען הוא - בעניינים הקשורים עם מבצע חנוכה, וכן בשאר כל המבצעים: אהבת ישראל ואחדות ישראל, חינוך, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים - יבנה וחכמיה, נרות שבת־קודש, כשרות האכילה ושתייה, וטהרת המשפחה, ואחדות ישראל על־ידי רכישות אותיות בספרי־התורה הכלליים, בתוככי שאר כל ענייני התורה ומצוותיה - הרי הוא נמצא במעמד ומצב ד"שבת", ואם כן, אינו צריך להמשיך ולהוסיף בעבודתו!

הנה על זה אומרים לו - שעיקר העניין דעבודת התפילה (אריכות בתפילה וכו') הרי זה ביום השבת דווקא, כמבואר באיגרת־הקודש (ס"א) ובכמה מקומות.

וזהו מה שחנוכה מוסיף בשבת - שגם העבודה

מבואר בדרושי חסידות (במאמרי אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח־צדק וכו', עד למאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר) אודות החילוק שבין אופן עבודת האבות לאופן עבודתו של יוסף - שהאבות היו רועי צאן, מכיוון שרצו להיות בהתבודדות מענייני העולם, כדי שיוכלו לעסוק בעבודת ה' כדבעי, מה־שאי־כן יוסף היה עסוק בענייני העולם, כמו שכתוב "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו", "למיבדק בכתבי חושבני".

ועד שנעשה "משנה למלך", ובאופן ד"בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים", ומובן שהתעסקותו בעניינים אלו היתה באופן ד"משאו ומתנו באמונה", כלומר, כאשר יוסף היה צריך לתת רשות לאחד להרים את ידו ורגלו כו', היה צריך להיכנס בפרטי הדברים ("אריינגלייגן זיך אין דעם"), ולבחון את התוצאות שיהיו עקב הרמת ידו ורגלו, ועל־פי זה להחליט אם לתת רשות להרים את ידו ורגלו כו'.

וזהו מעלתו המיוחדת של יוסף הצדיק - שלמרות היותו עסוק בענייני העולם באופן האמור, לא הפריע הדבר מאומה לדביקותו בעבודת ה'. וזהו הקשר עם עניין המלאכה שבחנוכה - שהגילוי דחנוכה נמשך גם כאשר עוסקים במלאכה ועובדין דחול, ולכן הרי זה בדוגמת עניינו של יוסף - שבעבודתו ובעסקו בענייני העולם (עובדין דחול) הרי הוא במעמד ומצב דיוסף הצדיק.

ח. ונחזור לעניינו - החילוק שבין שבת לחנוכה: שבת עניינו שביטה ממלאכה - "כל מלאכתך עשויה", ואז עוסק יהודי בענייני קדושה, ובכללות עבודה עם עצמו, ואילו העבודה דחנוכה היא - בענייני חול, ובכללות - לפעול בעולם, להאיר על פתח ביתו מבחוץ.

ונמצא שהחילוק שבין חנוכה לשבת הוא בדוגמת החילוק שבין "חוץ" ל"בית": העבודה דחנוכה היא - לפעול בעולם, "בחוץ", ואילו העבודה דשבת היא בנוגע לעצמו - "בית". וכמובן שהחילוק שבין "בית" ל"חוץ" הוא בדוגמת החילוק שבין ענייני קדושה לענייני חול (יום השבת וימי החול, כולל חנוכה שמתור במלאכה).

ועל־פי זה מובן העילוי דשבת חנוכה - חיבור

"מאתך היא מנוחתם" - מנוחתו של הקב"ה. זוהי הדרגה הג' שלמעלה מב' הדרגות דמעלי שבתא ויומא דשבתא (חנוכה ושבת בנוגע לשבת גופא). ועל-דרך זה בנוגע לחנוכה: הדלקת נר חנוכה היא "על פתח ביתו מבחוץ", ובזה מרומזים ג' עניינים: "ביתו" (עניין השבת שבחנוכה), "בחוץ" (חנוכה עצמו), והחיבור דב' עניינים אלו (על-ידי עניין שלמעלה משניהם) - להאיר על פתח ביתו מבחוץ, חיבור "בית" ו"חוץ".

בענייני קדושה (עבודה עם עצמו) ביום השבת צריכה להיות באופן של יגיעה ומלאכה (העניין דחנוכה). כלומר: המנוחה דשבת היא ביחס לעובדין דחול, אבל בנוגע לענייני קדושה - הרי אדרבה: דווקא ביום השבת צריכים לעסוק ולהתייגע בכל ענייני קדושה ביתר שאת וביתר עוז. וכמו כן שבת מוסיף ומסייע בענייני חנוכה, כלומר, שממשיכים את קדושת השבת בעבודה הקשורה עם ענייני העולם ועובדין דחול (חנוכה).

כללות ההתעסקות במלאכה נחשב לעניין של גלות ביחס למעמדו ומצבו של יהודי, ולכן, לעתיד לבוא לא יצטרכו בני ישראל לעסוק בעובדין דחול

יא. והביאור בזה - בעבודת האדם: כללות העבודה דשבת והעבודה דחנוכה - עם היות שכל אחד מהם הוא עניין כללי, הרי בכלל זה ישנם ריבוי פרטים, התחלקות וציור כו'. וישנו אופן עבודה שלמעלה מזה - העבודה שמצד עצם נקודת היהדות, בחינת יחידה שבנפש ושישנה בנשמתו של כל אחד ואחד מישראל, כמאמר "חמשה שמות נקראו לה (לנשמה) - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה", שזוהי עבודה שלמעלה מכל עניין של התחלקות וציור כו'. ובפשטות: כאשר עבודתו היא מצד כוחותיו הפנימיים - הרי יש מי שטבעו נוטה יותר לעבודה עם עצמו (בענייני קדושה, עניין השבת), ויש מי שטבעו נוטה יותר לעבודה ופעולה בעולם (בענייני חול, העניין דחנוכה). אבל כאשר עבודתו היא (לא מצד טבעו, כוחות פנימיים כו', אלא) מצד עצם נקודת היהדות, בחינת יחידה שבנפש - הרי אין אצלו כל נפקא-מינה מהי העבודה המתאימה יותר לטבעו ותכונותיו כו', כי מצד נקודת היהדות שבו (שלמעלה מכל ציור כו') רצונו לקיים את רצון הקב"ה בלבד, ולכן, כאשר רצונו של הקב"ה שיעסוק בעבודה עם עצמו - הרי הוא

י. והנה, נתבאר לעיל שכדי לחבר ולצרף ב' עניינים - זקוקים לעניין שלישי שלמעלה משניהם, ומפני היותו למעלה משניהם אזי בכוחו וביכולתו לחברם יחד. ועל-דרך זה מובן בנוגע לב' אופני העבודה דשבת וחנוכה - עבודה עם עצמו, ועבודה לפעול בעולם) - שישנו אופן עבודה שלמעלה משניהם, וכאשר העבודה היא באופן כזה, אזי בכוחו ויכולתו לעסוק בב' אופני העבודה (דשבת וחנוכה) גם יחד, כדלקמן. ויש לומר - שגם בשבת וחנוכה עצמם ישנה ומרומזת דרגא השלישית הנ"ל (שעל-ידיה מתחברים ב' אופני העבודה דשבת וחנוכה): במנוחה דשבת ישנם ג' דרגות: מעלי שבתא, יומא דשבתא, ורעווא דרעוויין. ועניינם: המנוחה דמעלי שבתא היא - מנוחה ממלאכה (שזהו העניין דחנוכה שבשבת גופא), המנוחה דיומא דשבתא היא - עצם עניין המנוחה, ללא כל קשר עם מנוחה ממלאכה (כי המנוחה דמלאכה היתה כבר במעלי שבתא), שזהו עצם עניין השבת. ובזה גופא ישנו העניין ד"מעלין בקודש" - רעווא דרעוויין, תכלית השלימות בעניין המנוחה: "מנוחה שלימה",

תעשה" הרי הוא נזהר מ"לא תעשה"! וכמדובר פעם בארוכה (ליקוטי שיחות, כרך ו, עמ' קכה) אודות הביאור בשיטת רבי עקיבא שבעת שמיעת עשרת הדברות ענו בני ישראל "על הן הן ועל לאו הן" - שבשניהם (גם במצוות עשה וגם במצוות לא-תעשה) מודגש הרצון לקיים את רצון הקב"ה, מבלי להיכנס לחילוקי הפרטים שבדבר, אם מדובר אודות עניין חיובי או עניין שלילי. וזהו העניין השלישי שלמעלה מב' אופני העבודה דשבת וחנוכה - העבודה שמצד עצם נקודת היהדות, שעל-ידיה נפעל החיבור דב' אופני העבודה דשבת וחנוכה, מכיוון שבעבודה שמצד עצם נקודת היהדות אינו מתחשב כלל בטבעו ותכונותיו (אם טבעו נוטה יותר לעבודה דשבת או לעבודה דחנוכה), וכל עניינו הוא - למלא את רצון הקב"ה (באיזה אופן שיהיה).

(קטעים משיחת שבת קודש פרשת מקץ, זאת תנוכה ה'תשמ"ג. 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ג, כרך ב, עמ' 742-732)

עוסק בעבודה עם עצמו, וכאשר רצונו של הקב"ה שיעסוק בעבודה ופעולה בעולם - הרי הוא עוסק בעבודה ופעולה בעולם.

וכל זה - אפילו כאשר מדובר אודות מציאותו של אדם סתם, מכיוון שכל מציאותו היא - "אני נבראתי לשמש את קוני", ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר יחידה שכנפש!

ועניין זה מובן בפשטות גם ליהודי פשוט:

אצל כל יהודי ישנו עניין האמונה בהקב"ה - "מאמינים בני מאמינים". ורצונו של כל יהודי לקיים את רצון הקב"ה. הוא אמנם אינו יודע אודות פסק דין הרמב"ם (הלכות גירושין סוף פרק ב') בעניין זה, אבל כאשר שואלים אותו - הרי הוא עונה בפשטות שרצונו לקיים את רצון הקב"ה. ולכן, מה איכפת לו אם מדובר אודות "מצוות עשה" או אודות "מצוות לא-תעשה" - הרי כל רצונו הוא רק לקיים את רצון הקב"ה, ולכן, כאשר הקב"ה רוצה שיקיים מצוות עשה הרי הוא מקיים מצוות עשה, וכאשר הקב"ה רוצה שייזהר מ"לא

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

חיזוק האמונה, התשוקה והציפייה לביאת המשיח

להוסיף בעניינים המביאים את הגאולה בפועל

כיוון שנוסף לכך שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, סוף הגלות, דור הראשון של הגאולה, התחלת הגאולה, נמצאים אנו בימי סגולה השייכים לגאולה... יש להוסיף מיום ליום (כהוראת ימי חנוכה ש"מכאן ואילך מוסיף והולך" - ובאופן של פעולה נמשכת גם לאחרי ימי חנוכה, שהרי, "מעלין בקודש ו(על-אחת-כמה)זוכמה ש)אין מורדין" בהעניינים המביאים את הגאולה בפועל ובגלוי. ומהם:

חיזוק האמונה התשוקה והציפייה לביאת המשיח, עד כדי כך שכל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא בפועל ובגלוי, ימיו חסרים, כדברי יעקב שאפילו מאה ושלושים שנה הם "מעט", כיוון שעדיין לא באה הגאולה בפועל.

ועוד ועיקר: להוסיף בלימוד והפצת פנימיות התורה (והתורה בכלל - עניינו של יעקב), שמן (רזין דרוזין) שבתורה, באופן שמאיר "על פתח ביתו מבחוץ", "יפוצו מעיינותיך חוצה", "עד דכליא רגלא דתרמודאי". וכפשוטו - ההוספה במבצע חנוכה כפשוטו, כולל גם עריכת התוועדות של שמחה, כדעת הרמב"ם שימי חנוכה הם "ימי שמחה והלל", והוספה בקיום המנהג דנתינת מעות-חנוכה וכיו"ב.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מקץ, שבת חנוכה, א' דראש-חודש טבת ה'תשנ"ב. ספר-השיחות תשנ"ב, כרך א, עמ' 201 ואילך)

התגברות החושך בגלל התקרבות משיח

יש לומר, שההתקרבות לביאת משיח-צדקנו היא גם הסיבה להתגברות החושך בעולם - שבגלל התגברות הקדושה נעשית גם התגברות הלעומת-זה שמנגד לביאת משיח צדקנו, ויש צורך ללחום עם המנגד, שזהו עניין "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מקץ, שבת חנוכה, א' דראש-חודש טבת ה'תשנ"ב. ספר-השיחות תשנ"ב, עמ' 201)

'מעות חנוכה' בעניין הכי נחוץ ומוכרח

ויהי-רצון שעוד לפני ההוספה בענייני חנוכה במעשה בפועל ייתן הקב"ה "מעות חנוכה"... ל"נער ישראל ואוהביו" בהעניין הכי נחוץ ומוכרח - להביא את הגאולה האמיתית והשלימה עליידי דוד מלכא משיחא (ש"בשמן קדשי משחתיו") בפועל ממש, ועל-ידו תהיה חנוכת בית-המקדש השלישי... וכיוון שהגאולה תבוא תיכף ומיד, ביום ראשון דראש-חודש טבת, יהיה העשירי בחודש יום-טוב, כפסק-דין הרמב"ם בסיום וחותם הלכות תעניות "כל הצומות האלה עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מקץ, שבת חנוכה, א' דראש-חודש טבת ה'תשנ"ב. ספר-השיחות תשנ"ב, עמ' 208)

התעסקות מיוחדת בחינוך - בחנוכה

הצמח־צדק היה עורך התוועדות עם בני ביתו

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שהיה נהוג אצל הצמח־צדק (וכן נהגו גם שאר הנשיאים), שבאחד מלילות החנוכה היו עושים "לאַטקעס אָווענט" (= "ערב לביבות"), והצמח־צדק היה עורך התוועדות עם בני ביתו. וזוהי הוראה לכל אחד - שצריכים להתעסק עם בני הבית לחנכם בו, ובפרט בזמן דחנוכה, שכן נוסף לכך ש"אף הן היו באותו הנס", כפי שמצינו גם בנוגע לפורים, הרי חנוכה הוא מלשון חינוך, "חנוך לנער", כמבואר בכמה מקומות.

ועניין זה צריך להיעשות לא בדרך־אגב, לצאת ידי חובתו בלבד, אלא באופן של התלבשות, ובהקדמת ההכנה הראויה - כמו כל עניין של השפעה הדורש הכנה, ובסכר פנים יפות, שאז יתקבלו הדברים. כמו כן ישנו מנהג ישראל ליתן "מעות חנוכה" שזהו עניין של השפעה נוספת, דהיינו, שנוסף לכך שבכל השנה נותנים להם צרכיהם במזון ולבוש, בגשמיות וברוחניות, נותנים להם גם "מעות חנוכה". וכיוון ש"מנהג ישראל תורה היא", נכלל גם מנהג זה בהעניין ד"מה שהוא מצווה לבניו לעשות הוא בעצמו עושה", ולכן, צריך הקב"ה ליתן לכל בני־ישראל - שהם בניו - "מעות חנוכה", דהיינו השפעה נוספת, כמו שנתבאר לעיל בהמאמר בעניין "סוד שורש" ו"סוד תוספות". לא אכפת לי אם עניין זה נקרא בשם "מעות חנוכה" או בשם אחר, אבל העיקר הוא שתומשך השפעה נוספת, היינו, שלא זו בלבד שיהיה לבני־ישראל כל צורכיהם (לא בצמצום אלא) בהרחבה, אלא עוד זאת, שתומשך להם השפעה בלי גבול: "והריקותי לכם ברכה עד בלי די"!

צריכים רק להבהיר ולהזהיר שריבוי ההשפעה וריבוי התענוג לא תגרום לכך שיהיו מונחים בהגשמיות. על־דרך המסופר בהתוועדות די"ט כסלו אורות י"ט כסלו שנת תרמ"ח, שכ"ק אדמו"ר (הרש"ב) נ"ע התוועד היטב ("שטאַרק פֿאַרבראַכט"), במעמד חסידים בעלי צורה בהשכלה ועבודה, שהתענגו במאוד על העניינים שדיבר כ"ק אדמו"ר נ"ע, ובינתיים ניצלו את התענוג על אכילת "גריקענע קאַשע" (דייסת כוסמת)... כנהוג שבסעודת י"ט כסלו היו אוכלים "גריקענע קאַשע" - אלא באופן שיעשו מהגשמיות כלי לאלוקות.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת מוקץ, שבת חנוכה, מברכים החודש טבת, ה'תשח"י.
תורת־מנחם - התוועדיות' ה'תשח"י, חלק ראשון (כ"א), עמ' 296-295 - בלתי מוגה)

ספרים ומחבריהם

שלל התייחסויות של הרבי לספרים ולמחבריהם • כתבי המאירי, סי- דור ר' יעקב עמדין, 'יערות דבש', 'שפת אמת' • ספרי הזוהר של הגאון המקובל רבי לוי יצחק נגאלים מרוסיה ומגיעים לידי הרבי • כיצד וידא מר שז"ר שה'כתבים' שהוצעו לו לקנייה הם אמנם כתבי-יד קודשו של הרבי הרש"ב נ"ע • על בניית 'ספריית לוי יצחק' בקראון-הייטס ועוד • רגל ה' בטבת, היום שבו "דיזן (דהספרים) נצח!"

(גרפס באגרות קודש כרך יח, עמ' רסא ואילך)

"ובתוקפה עומדת אמירתי"

חותנו של הגה"ח רבי שלום ריבקיין (לימים אב"ד סט לואיס) היה הרה"ג ר' דובעריש צוקרמן, מחבר הספר 'בית אהרון' ואב"ד בופולו, שהוציא לאור את הספר, המכיל הערות על הרמב"ם והמאירי. מסתבר שהרבי עודד ודרבן את פרסום הספר, וכך כתב בין השאר לרב ריבקיין בד' שבט תשל"ה (פרסום ראשון):

...בהמשך להנדבר על [ל] ד[בר] ההו[צאה] ל[אור] דהערות לרמב"ם ע[ל] פ[י] המאירי: כיוון שבכ[מה] מ[קומות] צויין במיוחד יום הולדתו דהרמב"ם (וראה זה פלא שב[ספרי] היוחסין מ"ה [וכן] צ[ריך] ל[היות] בסד[ר] הד[ורות]) כתוב שמצא "בס[פרים] קדומים שולד בע[רב] פ[סח] יום שבת שעה ושליש אחר חצות היום" דיוק שלע[ת] ע[תה] לא מצאתי כמוהו היום הולדת וכי[ן] צא[ת] ב[זה])

כדאי להשתדל שיוכלו רבים ללמוד הנ"ל לעת ההיא. ובתוקפה עומדת אמירתי - שבאם צורך בזה יותן גמ"ח מקור מיוחדת להוצאות דההו[צאה] ל[אור].

ב'האוהל' - קובץ תורני של ישיבת ערלוי בירושלים ת"ו, גיליון כסלו-אדר תש"ך - פורסמו במדור 'שער ההלכה' (עמ' יד-טו) "מכ"ק הרה"ג מו"ה מנחם מענדל שניאורסון שליט"א האדמו"ר מליובאוויטש" הערות על ספרי המאירי, ובהערה נאמר שם:

"לפני אי איזה חודשים זכיתי לקבל פני הגאון הצדיק מזכה הרבים ומרים עולה של תורה ויראה בין המוני אחינו [בני] י[ישראל] ה[שם] י[שמרם] ו[יצרם] האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, והבאתי לו תשורה כמה מספרי המאירי שזכיתי להוציא לאור. הגאון שליט"א בענוותנותו הרבה, הראה לי חיבה יתירה וכבוד רב בכתבו לי מכתב ארוך בעניינים כלליים הנוגעים להדפסת המאירי וגם שאר ספרי רבותינו הראשונים זצ"ל. בצרוף למכתבו זה כתוב לי הגאון הנ"ל שליט"א כמה הערות למאירי על מסכתות [בבא-בבא] ומסכת [מקוואות], הערות לראש הספר ולסופו כדרכו בקודש.

"וברשותו של הגאון הצדיק האדמו"ר שליט"א הנני מפרסם כאן את הערותיו הקצרות מאוד, ועל הקורא לעיין בספר המאירי ואז יובנו הערות האלו, שהם קילורין לעיניים.

"ירושלים עיר [הקודש] תוכב"א, אלול תשי"ט אברהם סופר."

"להביבותא דמילתא"

למעשה, נראה כי עניינו של הרבי בהוצאה לאור של ספרי המאירי החל כבר שנים רבות קודם לכן. בא' באדר תשי"ג (איגרות-קודש, כרך ז, עמ' קסט ואילך) שיגר הרבי מכתב לרב צוקרמן (הרבי מכנהו בשורת תארים: "הרב הגאון הרב החסיד איש ירא אלוקים נכבד ונעלה צנא-מלא-ספרא חכם ובקי וכו' מוה"ר דובעריש שי") הפותח בשורות הבאות:

שלום וברכה!

קבלתי הגאליס [=עלי ההגהה] הערות על המאירי (כנראה למס[כת] מקוואות) ואף שאין הזמן גרמא לעיין בזה כדבעי ובפרט שאין אצלי ספר המאירי על מקוואות ונידה, הנה להביבותא דמילתא ומפני כבודו עברתי בהם על-כל-פנים כפי רישיון הזמן ואסתפק בשתי הערות... הרבי שיגר חזרה את עלי ההגהה שהודפסו לבסוף בספרו של המחבר 'בית אהרן' בשנת... תשמ"מ!

"מאיר בכמה עניינים"

על המאירי בכלל התבטא הרבי בשנת תשמ"מ "ישנו מאירי מפורש - אשר כשמו כן הוא - שהוא מאיר בכמה עניינים...".

הדברים נסובו על דברי המאירי בסיום מסכת כתובות: "שכל מקום שחכמה ויראת חטא מצויין שם, דינו כארץ-ישראל" והרבי (ליקוטי-שיחות, כרך ח"י, עמ' 404, בשולי הגליון) מצביע על-כך כמקור מפורש בנגלה (ככל העניינים שבפנימיות התורה) למאמר רבותינו נשיאנו "עשה כאן ארץ-ישראל!".

בהמשך השיחה בתשמ"מ מוסיף הרבי:

ובפרט בעניין התשובה, אשר על נושא זה יש לו חיבור גדול משלו, והלוואי היו לומדים בו, היו מתווספים כמה וכמה עניינים שלא היה צורך להתווכח אודותם!...

כוונת הרבי שם היא ל'חיבור התשובה' של המאירי - חיבור שנוכח בשיחות הרבי - ראה לדוגמה ליקוטי-שיחות, כרך כ, עמ' 14 ועמ' 20. כרך כד עמ' 240, עמ' 241. ועוד.

שלוש הערות מעמיקות

חיבור נוסף של המאירי, שזכה להתייחסות של הרבי בכתב, הוא הספר 'קריית ספר' על הלכות סת"ם, אשר נדפס בעבר בשנים תרכ"ג ותרמ"א. ובמהדורה מתוקנת בשנת תשט"ז על-ידי הרה"ג ר' משה הרשלר.

בכ"ה במרחשוון תשי"ז (איגרות-קודש, כרך יד, עמ' קיד ואילך) מברך הרבי את המהדיר וכותב לו:

ויישר חילו בהפצתן של תורתם של ראשונים, אשר הם כמלאכים וכבני אדם... וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה... ולחביבות ולעידוד הוסיף הרבי והעיר שלוש הערות מעמיקות ומרתקות!

על סידור 'בית יעקב' ומחברו

"ר' יעקב עמדין היה מדייק בכל עניין בתכלית הדיוק, עד לדיוק אפילו בנוגע לאותיות כו" - כך אמר הרבי בעת שיחתו עם הגאון - לימים האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור - רבי פינחס-מנחם אלתר (בצל החכמה, עמ' 265).

באותה הזדמנות התייחס הרבי לדעתו של ר' יעקב עמדין בסידורו בעניין תענית שבעה באדר בשנה מעוברת - ש"ב בשנת העיבור העיקר להתענות בשני", למרות שלרוב הדיעות נהוג כפסק-דינו של המגן-אברהם שעניין זה נוהג באדר ראשון! בהזדמנות אחרת (שיחות-קודש תשל"ז כרך ב, עמ' 469) התייחס הרבי לתאריך כ"ב במנחם-אב והביא מסידורו של ר' יעקב עמדין שבתאריך זה נסתיימו כל ימי השכיבה של יחזקאל הנביא [שכב על צדך השמאלי... שלש מאות ותשעים יום] (יחזקאל ד, ד-ה) ולאחר-מכן "וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני... ארבעים יום" (שם ו)! והפיק את ההוראה הנלמדת מכך.

כשהזכיר הרבי עניין אמירת "לשם ייחוד" לפני כמה וכמה מצוות (שיחות-קודש תשל"א, כרך א, עמ' 12-13) - ציין שכן איתא בסידור האריז"ל וכך גם לאחריו בסידורו של ר' יעקב עמדין.

דיוקי הרבי בסידור באו במקומות נוספים. ראה לדוגמה ליקוטי שיחות כרך טז, עמ' 488. כרך יט, עמ' 461, 463. והרבה לצטט ממנו בעוד

האם התווספו מאז דברים הראויים להדפסה או שנמצאו כתבים חדשים?

ובמהשך (שם):

אם הרשימות הם בין כה מהתלמידים, אולי אפשר להוסיף מראי־מקומות... רואים במציאות שכאשר חסר מראה־מקום, גורם הדבר לחוסר בהבנת הדברים.

התקבלו בכל הישיבות

בהזדמנות אחרת, בהתוועדות ברכים (מוצאי א"ת חנוכה תשל"ה - שיחות־קודש תשל"ה), כך א, עמ' 300-299) מספר הרבי:

...התעניינו בנוגע הנהגת אדמו"ר פולין, החל מה'שפת אמת' אשר מפורסם ומקובל שהנהגתו היתה מיוסדת לגמרי על־פי נגלה, וספריו נתקבלו בכל סוגי הישיבות - ישיבות חסידיות ושאינן חסידיות - בתור ספרי לימוד בחלק הנגלה, ובמשפחתו היה נוהג - וכפי שמסרו אלה הנהגים כן אף עתה, החיים ת"ל עמנו כיום - שהבנות היו מדליקות נרות שבת עוד טרם הגיעם לגיל בת־מצווה, ולא הנהיגו זאת מדעת עצמן - שכן אז לא היה מכך שום הוכחה - אלא משום שכך הורום האב והסבא לנהוג כך!

אולת ספרי הזוהר של אבי הרבי

בחורף תש"כ בהתוועדות שבת־קודש פרשת בשלח ט"ו בשבט תש"כ, בישר הרבי במפתיע (תורת־מנחם, כרך כז, עמ' 366), לאחר שהקדים דברי הקדמה בגודל העניין דפדיון שבויים:

זה עתה נפדו מהשבי ספרי הזוהר של אאמו"ר ז"ל שלמד בהם בהיותו בגלות, ורשם את הערותיו על גיליונות הזוהר.

ומובן, שנוסף על גודל העניין דכתיבת חידושי תורה בכלל, יש מעלה יתירה בחידושי תורה שנכתבו מתוך מצר ודוחק... וכאן המקום להזכיר עניין שרשם אאמו"ר על גיליון הזוהר בפרשת השבוע...

בג' בטבת של אותה שנה (איגרות־קודש, כרך יט, עמ' קיז) כותב הרבי:

הזדמנויות. ראה לדוגמה 'המלך במסיבו' בכמה מקומות].

על ספר 'יערות דבש' ומחברו

על רבי יהונתן אייבשיץ מתבטא הרבי (שיחות־קודש תשכ"ז, כרך א, עמ' 357):

העניינים שמדובר בהם בספרי נגלה ודרוש של גדולי ישראל עד גם ב'יערות דבש' מר' יהונתן אייבשיץ, אשר כידוע ומפורסם היה גדול הן בנגלה תורה הן בפנימיות התורה.

במקום אחר (ליקוטי־שיחות, כרך טו, עמ' 7, בשוליי־גליון להערה 6) איתא:

ולהעיר, שמפורסם שבעל־המחבר־ספר זה [= 'יערות דבש'] היה (מוכרח) לוויכוחים רבים עם חכמי אומות העולם בימיו (כולל - תוכנים מפורסמים)...

כוונת הרבי היא ככל הנראה לדברי רבי יהונתן אייבשיץ עצמו (ראה 'פרדס חב"ד', גיליון 18, עמ' 152), הכותב בהקדמתו לספר 'כרתי ופלתי' על שולחן־ערוך חלק יורה־דעה: "והייתי נכנס ויוצא בחצרי השרים וכהני מלומדי נוצרים יר"ה [=ירום הודם?] להתווכח עמם בשל תורתנו אשר צחקו עלי שרים מכמה דברים אשר יתפלאו עלינו ואני הייתי כמליץ מוציא לאור תעלומה לברר דברי קדמונים ז"ל כשחר נכון מוצאו עד שת"ל [=תודה לא־ל] חכמתי עמדה לי ומצאתי חן שהרשוני להדפיס ספרי התלמוד..."

ה'שפת אמת' וחיבוריו

כמה פעמים התעניין כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בהדפסת כתבי ה'שפת אמת' שעדיין לא הודפסו. הוא דיבר על כך בביקור הרה"ג הרה"ח ר' יעקב אלטר שליט"א (כיום האדמו"ר מגור שליט"א) בחודש אייר תשל"ז (השווה 'בצל החכמה', עמ' 42).

ושוב, בביקורו של הרה"ג הרה"ח ר' פנחס־מנחם אלטר (לימים האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור) בשנת תשל"ט - השווה שם, עמ' 78) מתבטא הרבי:

דובר פעם אודות הדפסת כתבי ה'שפת אמת'.

זלמן גרליק (במשלחת השתתפו הרב נחום טרבניק, ר' אליעזר ננס, ר' לייב כהן, ר' דוב גורביץ, ר' שלמה מיידנציק, ר' ישראל לייבוב, ור' זושא וילימובסקי), ביום שני בבוקר ערב ראש חודש אלול תשכ"ו. דיווח עליה לרבי בפירוט הרה"ח ר' לייב כהן, בז' באלול תשכ"ו (הדברים פורסמו בתשורה י"ב סיוון תשס"ו עמ' 4):

שז"ר "סיפר שהביא לרבי מתנה כתבי־יד־קודש של הרבי הרש"ב נבג"מ, ואיך שזה הגיע לידו. המתווך היה הרב זליג שי' סלונים, היהודי שהביא זה משם... [=כנראה מרוסיה] ביקש סכום גדול, וכדי לדעת אם זה הכתבי־יד האמיתי, ביקשתי את הרב זוין שי' שיראה זה. והוא אמר שזה הכתבי־יד האמיתי. ואמרתי ליהודי המוכר שבעניין המחיר נסמוך על הרב זוין, וכמה שיפסקו - אתן. והרב זוין פסק שאתן לו כמה שביקש...

"הרבי נתן לי מתנה - מאמר שיצא לאור כעת בדיוק ל-100 שנה של הסתלקות הצמח־צדק נבג"מ, המאמר הוא 'נחמו נחמו עמי' ויש לי כמה חוברות מה שהרבי נתן לי, ולפני שתלכו אתן לכם.

"אחר־כך ניגש לרגע לחדרו והביא הקונטרסים 'נחמו' ה"נ' ונתן לנו..."

'ספריית לוי־יצחק' בקראון־הייטס

כך דיווח הרה"ח ר' יעקב־יוסף רסקין (ז"ל) לבנו השליח במרוקו הרה"ח ר' יהודה־לייב (ז"ל), בט"ז אדר תשל"ד (תשורה ב' דר"ח תמוז תשנ"ו, עמ' 27), בקשר להקמת ספריית הקריאה והעיון הציבורית על־שם אביו של הרבי, רבי לוי־יצחק שניאורסון:

"בטח כתבו לך... על־דבר מסירת נפשו וכל כוחו של אחיכם הרב דוד שי', בעניין הבניין של הספרייה של בית חב"ד בקינגסטון 305. העיקר שכ"ק אד"ש התעניין בכל פרט ופרט, איך שיהיה העניין, ובעניין חנוכת בית, ודרש מדוד שי' דין וחשבון פרטי מכל ה"נ"ל, ונהנה מאוד מיגיעת עבודתו לסדר הכל על צד היותר יפה ויותר נאה..."

באתי בזה להביע תודתי לו מק[רב] ול[ב] ע[מוק], על השתדלותו ועשיותיו בהנוגע להצלת ספרי זוהר הק' עם הגהות אאמו"ר זלה"ה, אשר זה עתה באו לידי... מצווה רבה כפדיון שבויים. כשנתיים לפני כן נתקבל דיווח מברית־המועצות על הימצאותם של הספרים והרבי כותב על כך (איגרות־קודש, כרך טז, עמ' קכח):

[ת[שואות] ח[ן] על מ[נה] ש[כותב] ע[ל] ד[בר]]
ספר הזוהר עם ההערות של כ"ק אאמו"ר זלה"ה. לפועל, מי שזכה להוציאם מרוסיה היה עורך דין מתל־אביב ושמו משה שוב, אשר ביקר בברית־המועצות, והוציאם וזכה לאיגרת תודה מהרבי, עם אריכות דברים מרתקת בקשר לביקורי יהודים מברית־המועצות.

"הידוע לכם על מהותו של הכותב"...

מעניין לציין כי יהודי יקר זה פנה לרבי וביקש לקבל שליחות טרם נסיעתו לברית־המועצות. מזכירות הרבי פנתה (בדברים דלהלן בפרסום ראשון) ביום י"ב מג"א תשי"ט ל"הנהלת אגודת חב"ד תל־אביב, ה' עליהם יחיו":

"שלום וברכה!

"נתקבל מכתב ממר משה שי' שוב, עורך־דין בתל־אביב, בו כותב אשר פרטים עליו יוכלו לקבל אצלכם, כתובתו רשומה לקמן.

"נא להודיע בפרטיות מהידוע לכם על מהותו של הכותב ה"נ"ל.

"בתודה למפרע ובברכת כ[ל] ט[וב] ס[לה]

"קוו־נט, מזכיר

"משה שוב, רחוב יהודה הלוי 55, תל אביב
(לשלמות הפרטים השווה ימי מלך' כרך ג' עמ' 972 ואילך).

שז"ר הביא כתבים וקיבל חוברות

בביקורו אצל הרבי בקיץ תשכ"ו (ראה 'נשיא וחסיד' פרק ל"ד) הביא מר שז"ר מתנה לרבי. על כך סיפר בפרטיות למשלחת שביקרה אצלו, בראשות רבו של כפר־חב"ד הגה"ח הרב שניאור־

פרשת מקץ

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו (מא,נה)

אשר יאמר וכו': לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו, וכשבאו אצל פרעה ואומרים: כך הוא אומר לנו...

אמר להם: ...כל אשר יאמר לכם תעשו (רש"י)

כל ישראל נקראו על שם יוסף, כדכתיב (תהילים פ), "נוהג כצאן יוסף".

יוסף, גם בהיותו מלך במצרים, ערוות הארץ, לא הפריעוהו ענייני המלוכה מלעבוד את ה' יתברך, ולא עוד אלא שאף הכריח את אנשי מצרים ("ערוות הארץ") שימולו (ועד שפרעה עצמו ציווה עליהם לשמוע בקולו של יוסף!), למרות היותם שטופי זימה. בזה הכניע יוסף את בחינתם (ראה מורה נבוכים ח"ג פל"ה).

כך כל אדם הנמצא ב"מצרים" במשמעותה הרוחנית, כלומר, בין יהודים הרחוקים מאוד מיהדות, עליו להתחזק בתורה ובמצוות. ולא עוד, אלא עליו להשפיע עליהם ולקרבם לתורה ולמצוות.

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 141)

ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו אסון (מב,ד)

פן יקראנו אסון: ובבית לא יקראנו אסון? א"ר אליעזר בן יעקב - מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה (רש"י)

מדוע חשש יעקב מפני אסון שיקרה בדרך לבנימין, יותר מלשאר אחיו (והרי בנימין כבר היה אז קרוב לגיל שלושים)?

יעקב סבר שיוסף מת כתוצאה מ"דרך" - חיות רעות המצויות בדרך, טרפוהו. גם רחל אימו מתה ב"דרך" (ראה פרש"י בראשית לא, לב: "מאותה קללה מתה רחל בדרך"). מפני כל זה יעקב חשש שה"דרך" תהיה סכנה גם לבנימין, כי "השטן מקטרג בשעת הסכנה".

(ליקוטי שיחות, כרך ה, עמ' 213)

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב,ח)

"והם לא הכירוהו" - לא היתה לשבטים הכרה והשגה בדרגתו הנעלית של יוסף.

(תורה אור בראשית, הוספות, דף קג)

* * *

השבטים בחרו להיות רועי צאן, שהוא עיסוק קל - להיות מחוץ לעיר ומחוץ לכל טרדות העולם, כדי ששום דבר לא יפריע לדבקות באלוקות. לעומת זאת, יוסף אף-על-פי שהיה טרוד מאוד בענייני העולם הזה, שהרי היה שליט בכל ארץ מצרים, בכל זאת לא תפסו עניינים אלה מקום אצלו ולא פגעו בדבקותו בה'.

האחים לא שיערו שאפשר להיות "מרכבה" לאלקות גם כאשר בחיצוניות טרודים כל-כך בענייני העולם הזה, ומשום כך טעו בו וחשבוהו לאיש מצרי.

(תורת חיים - פרשת ויחי, דף קד, עמ' ב)

חַנוּכָה

מסרת גיבורים ביד חלשים

הפירוש בזה בעבודת האדם:

יצר הטוב נקרא "חלש" לגבי יצר הרע, וכמאמר רז"ל שיצר הרע בא לאדם לפני יצר הטוב, ולכן הוא חזק יותר. עבודת האדם היא להביא למסירת הגיבור ביד החלש. כלומר, לא לבטל את יצר הרע אלא למוסרו לידי יצר הטוב, שגם הוא יכול לאהבת ה'. וכדכתיב, "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך", ופירושו חז"ל - "בשני יצריך". על-ידי זה מתחזק כוחו של יצר הטוב, כמאמר: "ורב תבואות בכוח השור" (זהו יצר הרע שנמשל לבהמה).

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 298)

גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים

אפשר להפיק מכאן שני לקחים והוראות בעבודת הבורא:

(א) על-אף היותנו "חלשים" ו"מעטים" בגשמיות - בני גוי קדוש אנו, "טהורים", "צדיקים", ו"עוסקי ציוןך", והקב"ה עושה לנו לא רק ניסים סתם אלא "ניסים, פורקן, תשועות ונפלאות", ועד ל"תשועה גדולה".

(ב) אמנם החשמונאים עשו 'כלי' טבעי לניצחון במלחמה, אבל עשו זאת מתוך ביטחון גמור בקב"ה, שלכן לא התחשבו עם העובדה שהקמים נגדם הם גיבורים ורבים (בגשמיות). ללמדך: אמנם האדם חייב לעשות 'כלי' טבעי לברכת ה', אך עם זה (והוא העיקר) עליו להיות בביטחון חזק ומוחלט שההצלחה תבוא מהקב"ה, וכדכתיב, "מאת ה' היתה זאת, היא נפלאות בעינינו".

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 284)

והדליקו נרות בחצרות קודשך

יש לדקדק בזה:

(א) העיקר חסר מן הספר - ששמן שהיה מספיק ליום אחד בלבד דלק שמונה ימים?
(ב) הדלקת המנורה היתה בהיכל, לא בחצר?

ויש לומר שתפילת "ועל הניסים" נקבעה כזיכרון לנס הניצחון במלחמה ולא כזכר לנס פך השמן. לפיכך, גם "והדליקו נרות בחצרות קודשך" אינו מתייחס לנס השמן אלא לנרות של שמחה וכבוד השכינה. ומובן שנרות אלו אי-אפשר להדליקם בהיכל אלא רק בחצר. זהו גם שנאמר "בחצרות" לשון רבים, כי לגודל השמחה הדליקו נרות בחצרות רבות.

[ויש להוסיף, כי מסדר נוסח התפילה בחר להזכיר את ביטויי השמחה על-ידי הדלקת נרות דווקא (אף כי לבטח השמחה התבטאה בדרכים נוספות), וזאת כדי לרמוז גם לנס פך השמן].

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 279 ושיחת ש"פ מקץ תשכ"ו - בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

א' בטבת, ב' דראש-חודש טבת - ז' דחנוכה

שניים מקרא ואחד תרגום: ביום שישי אחר-הצהרים קוראים את כל הפרשה עם הפטרתה המקורית, ואפשר גם לקרוא את הפטרת שבת חנוכה¹ (או כהנהגת רבותינו, לחזור מחר בבוקר מ'שביעי' עד גמירא עם הפטרת שבת חנוכה²).

על כל אחד ואחת לנצל את יום 'זאת חנוכה' ויבשנה זו שחל בשבת - מובן שאת ענייני החול הנדרשים צריך להקדים ליום ערב-שבת: להשלמת נתינת דמיי-חנוכה (מי שטרם נתן - 'לחטוף' עוד בחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח), וגם מי שכבר נתן - להוסיף עוד³. להשלים הפעולות ד'מבצע חנוכה', עד לתכלית השלימות; ולעשות 'סך-הכול' מכללות העניין דחנוכה, על כל השנה כולה, להאיר את העולם כולו ב'נר מצווה ותורה אור'⁵. לשם כך יש לערוך התוועדות נוספת ביום זה⁶.

מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת וטוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה⁷, ובבית [ראה להלן], ואחר-כך נר שבת⁸,

אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁹. היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ"כ 20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה⁷ (את המדליקים בנרות מוצקים יש לעורר שידליקו בנרות גדולים יותר מבכל יום). היום, ערב-שבת-קודש, אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות¹⁰.

שבת-קודש פרשת מקץ

ב' בטבת, זאת חנוכה

היום יש לעשות 'סך-הכול' מכללות העניין דחנוכה, על כל השנה כולה, להאיר את העולם כולו ב'נר מצווה ותורה אור'¹¹.

יש ללמוד ביום זה את מאמר רבנו הזקן¹² (או על כל פנים חלק ממנו) המבאר מעלת 'זאת חנוכה', והעיקר 'לחיות' עמו.

אין לזמר 'הנרות הללו' בשבת¹³.

מי שברך ברכת-המזון בשתי הסעודות הראשונות של השבת, ואמר 'ועל הניסים' אך שכח

1) היום-יום ל' סיוון. וראה שו"ע אדמוה"ז סי' רפה ס"ו. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' קלב. לוח כולל-חב"ד.

2) נשיאי חב"ד היו קוראים את הפרשה עד שני או שלישי אור ליום שישי. ביום שישי אחר חצות היו מתחילים שוב מההתחלה והעבירו את כל הסדרה עם ההפטרה שלה. ביום שבת בבוקר לפני התפילה היו מעבירים עוד הפעם משביעי, ואומרים את ההפטרה הנקראת בפועל אם היא שונה מזו של הסדרה, כגון השבת - הפטרת שבת חנוכה (ע"פ לוח 'היום יום' ד' טבת. וראה אג"ק סוף כרך ח"י).

3) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 92.

4) שם עמ' 90.

5) שם עמ' 95.

6) 'התוועדות' תשנ"ח ח"ב עמ' 92,88.

7) לוח כולל-חב"ד.

8) ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.

9) קיצור שלי"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.

10) היום-יום, כה כסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספר-המנהגים.

11) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 95. וראה 'התוועדות' תשנ"ח ח"ב עמ' 92,88.

12) המאמר: ד"ה ביום השמיני - לקוטי-תורה, דרושי שמע"צ פ"ג, (בסופו פ"ב, מתייחס במפורש ל'זאת חנוכה'). הגהות הצמח-צדק: אור-התורה, חנוכה (כרך ה), דף תתקס"ב, א. ההוראה: 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 86. מאמר של הרבי ליום זה - ד"ה הניל, ס' המאמרים מלוקט ח"ד עמ' קט (ובהוצאה החדשה לפי סדר החודשים: ח"ב עמ' קצג).

13) נסמן בגיליון הקודם הערה 12.

שיירי הפתילות שדלקו ושיירי השמן שבחנוכייה (לא שבבוקבוק) - אם לא התנה עליהם תחילה - עושה להם מדורה בפני עצמם ושורפם¹⁹.

חודש טבת:

מצווה לפרסם את תשובת הרבי, במענה לשאלה אם לערוך חתונה ובחצי השני של רוב החודשים, וכן בזמנים מסויימים שהיה מנהגנו שלא לקיים בהם חתונה:

"הגבלות בימינו אלה בנוגע לימי חתונה - מלבד המפורשות [= בשולחן-ערוך], כמובן ופשוט - המביאים לדחיית ואיחור זמן החתונה, מביאים בכמה וכמה מקרים, בעונותינו הרבים למכשולים בענייני צניעות וכו' דחתן וכלה, וד"ל.

"וצריך-עיון גדול ביותר: הכראיות הן, או אדרבא?

"ולכן עצתי בכלל - שלא לאחר זמן חתונה"²⁰.

יום שני

ד' בטבת

יום ראשון בלילה, אור ליום שני:

הלילה - ליל 'ציתל'²¹: מה שנוהגים שלא ללמוד²²

לומר 'רצה' ונזכר לאחר שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' (אפילו אמר רק מילת 'ברוך' בלבד¹⁴) - חוזר לראש, ואומר 'רצה' וגם 'יעלה ויבוא', אבל אין צריך להזכיר 'ועל הניסים'¹⁵.

שחרית: הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום.

מוציאים שני ספרי-תורה, וקוראים בספר-התורה הראשון לשבעה עולים בפרשת מקץ. לפני ההגבהה מניחים את ספר-התורה השני על הבימה, ואומרים חצי קדיש.

אם יש בבית-הכנסת רק ספר-תורה אחד וצריך לגוללו לקריאה הבאה, כאשר גוללים אותו למפטיר, יאמרו תחילה - אחרי ה'שביעי' - חצי קדיש, ורק אחר-כך יגוללו אותו לקריאה הבאה. הגבהה (וגלילה) - לאחר גמר כל הקריאות, דהיינו לאחר מפטיר¹⁶. למפטיר קוראים "ביום השמיני" עד "כן עשה את המנורה" (במדבר ז, גד - ח, ד).

הפטרה: "ויעש חירום" (מלכים-א ז, מ"ג). קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'ויעש חירום'. ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁷.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התועדות.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.

יום ראשון,

ג' בטבת

מוציא שבת-קודש:

אם צפויה עננות מוגברת, יש לקדש את הלכנה מיד כשאפשר, גם אחר ג' ימים (מעט-לעת) מהמולד (החל מהלילה. המולד היה ביום רביעי בבוקר), ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד¹⁸.

14) שו"ע אדמו"ה סי' קפח ס"ט. סידור אדמו"ה.

15) שו"ע אדמו"ה סי' קפח סעיף יד. ולכאורה גם לדעתו אין איסור להזכיר.

16) רגילים בבתי-כנסת שהאוחז את הס"ת הראשון אינו עומד להגבהת הס"ת השני, וראה בשו"ת קנין תורה ח"ה סי' טז שהאריך בזה ואישר את המנהג (אף שאי"ז מדין עוסק במצוה, עיין בשו"ע אדמו"ה סי' לח ס"ו ז. אך העירני ח"ה מקור לזה מספר-חסידים סי' תתקל ובמקור חסד שם, וע"ע).

17) לוח כולל-חב"ד בשבת הראשונה של חנוכה.

18) שער-הכולל פרק לג אות ב, עיי"ש בסופו, וכן בהגהת כ"ק

אדמו"ר מהורש"ב על זה (בסידור תורה-אור תשמ"ז עמ' 489) ובסופה. וראה בס' 'דיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד' פי"ב הע' 32.

19) שו"ע ונו"כ סי' תרע"ז ס"ד. ביאור-הלכה שם.

20) 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 310. זאת בנוסף להוראות דומות שפורסמו בנדון ב'התקשרות' גיליון קסא עמ' 18 - כל זה במקום ההסתייגות שהיתה בעבר מעריכת חופה בחודשי טבת ושבת, כמ"ש באג"ק ח"ה עמ' נב, ח"ה עמ' טז, ובפרט בח"ז עמ' פח, ובס' המנהגים עמ' 76.

21) ברשימות' קעא, קעט, ב'היום יום' יז טבת ובס' השיחות תש"נ ח"א עמ' 192 - נכתב בתי"ו (כמו במחזור ויטרי הל' שחיטה סי' פ, בתרומת הדשן סי' קצה, ובד"מ יו"ד סו"ס קמח - במהדורות ללא צנזורה. מאידך באג"ק ח"ג עמ' קכ וח"ד עמ' שנב ובאגרת שבלקוטי-שיחות חט"ו עמ' 545, כמו בס' המנהגים טירנא בהגהות המנהגים סי' יד, בכפתור ופרח פ"י ובבלוש יו"ד שם - נכתב בתי"ת). וכתב הרבי בלקוטי-שיחות שם: ניטל - רמז להעדר, וי"א ניתל - מלשון נתלה, הוא [=כינוי ל]זמן לידת אותו האיש (נאטאל בלטינית = לידה).

22) [אבל לומדים את המשניות של האבלים לאחר התפילה]. גם חסידות אין לומדים. בשידור הרדיו בלילה זה, שהיה מיועד לשיעור התניא שנאמר ע"י הרה"ח ר' יוסף וינברג, הורה לו הרבי לספר סיפורים מרבותינו נשיאנו - כ"ז מגיליון 'כפר חב"ד' מס'

יום שלישי

ה' בטבת - 'דידן נצח'

היום בו 'דידן נצח'²⁹ באופן גלוי, לעיני כל העמים (בבית־המשפט הפדרלי), בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש, בשנת תשמ"ז.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הכריז על יום זה כיום סגולה ועת רצון לדורות³⁰. כמו־כן יצא בקריאה

אין החשש דלהוסיף חיות" - אג"ק חי"ג הנ"ל. וכנראה בא רק ללמד זכות, שהרי באג"ק חי"ד הנ"ל מורה פרטים בהנהגה זו לשואל מירושלים ת"ו. ובשיחת כ' כסלו ה'תשל"ז (הנחת הת' סל"ח, בלתי מוגה) נאמר: "תלוי אם יש במקום זה עניין של ע"ז. ולכן במקומות כמו מרוקו ותימן לא נזהרו ב'ניטל', כיוון שאינם קשורים עם הנוצרים" [זאת למרות שהנוצרים (הצרפתים) שלטו במרוקו בדורות האחרונים]. ולכן, בארה"ק שיש הרבה ע"ז וחגאותיהם נערכות ברעש גדול, ברור שיש להזהר בזה. ואכן בין אנ"ש בארה"ק כיום נפוץ ומקובל להזהר בזה בפשיטות.

29) סיפור חי"ל אודות הכרזה זו - ויקרא רבה פכ"ד, ג (בתרגום ללה"ק, ע"פ מ"כ ועוד). מעשה באיש עיירה קטנה, אבא יוסי איש ציתור, שהיה יושב ושונה על פתח מעיין. התגלה לו אותו רוח שהיה שוכן שם, אמר לו: אתם יודעים כמה שנים אני שוכן כאן, ואתם ונשיכם יוצאים ובאים בערב ובצהריים ואינכם ניווקים. וכעת הווי יודעים, שהרי רוח רוצה לשכון פה במקומי והוא מוזיק את הבריות. אמר לו: ומה נעשה? אמר לו: לך והתרה בבני העיר, ואמור להם: מי שיש לו מכוש, מי שיש לו את, מי שיש לו מגרפה, יצאו כולם לכאן למחר עם תחילת היום, והיו משתכללים על פני הים, וכשיראו ערבוב על פני המים - יהיו מכים בברזלי הכלים זה אל זה ויאמרו "דידן נצח!" (=שלנו ניצח), ולא ייצאו מכאן עד שיראו טיפת דם על פני המים. הלך והתרה בבני העיר ואמר להם... כיוון שראו ערבוב על פני המים, היו מקישים בברזל, ואמרו "דידן נצח!", "דידן נצח!", ולא עלו משם עד שראו כמין טיפת דם על פני המים" (לשון המדרש תלה על כותלי בית חיינו במשך כל תקופת המשפטים).

משמעותו נתבארה בשיחת י"ב טבת תשמ"ז ('התוועדות' ח"ב עמ' 243), כיצד לנצח ולבטל את היצר הרע שבלב כל אחד, עי"ז שמתאספים כו"כ מישראל לעוור ולסייע זה לזה, ביחד עם העור והסיוע מהקב"ה "שלח עורך מקודש", וכולם יחדיו מרעישים עם כל הכלים שבידיהם וצועקים "דידן נצח!", שכן לולי זאת לא־דווקא שהיו מצליחים ומנצחים, ואעפ"כ, עי"ז שמכריזים "דידן נצח" כדבעי, כרצון נשיא דורנו - אזי מנצחים את הרוח הרע ומבטלים אותו לגמרי, עד שרואים טיפת דם על פני המים, לראיה והוכחה שנתבטל חיותו לגמרי ו"דידן נצח!".

30) בסיום חזרת הש"ץ (בשנת תשמ"ז), החל הש"ץ (הרה"ח ר' זאב־יחזקאל ש' הכהן כץ) לומר קדיש. הרבי הביע תמיחה על כך, ונענה שיש (ואכן היה) חתן בבית־הכנסת.

בליל²³ 'ניטל', ביאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הטעם, שהוא "כרי שלא להוסיף חיות" [באותו האיש, שהוא זמן לידתו, ובההולכים בשיטתו עתה²⁴]. פעם אמר: "אינני מחבב את המתמידים ששמונה שעות²⁵ אלו נוגעות בנפשם". והוא רק עד חצות לילה²⁶ (באזור המרכז: 11:40).

לדעת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו²⁷ צריך להיות המנהג בכל מדינה לפי ליל אידם של רוב הגויים (הנוצרים) במדינה זו²⁸ בזמן הזה, דהיינו בארץ הקודש בערב זה.

646 עמ' 15 (כאמור ב'רשימות' חורף תרצ"ה, חוברת קעט ס"ט: "גם דא"ח לא היה [אדנע] לומד [ב'ניטל]', וגם לא למיגרס", ולא כאמור ב'רשימות' ליל כ' כסלו תרצ"ג, חוברת קעא ס"ג, בשם אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שאי־הלימוד בביתל אינו שייך ללימוד חסידות. ואולי בדרגת לימוד חסידות של רבותינו הוא עניין אחר, שאין ממנו נייקה, ולכן מסופר ב'רשימות' קעט הנ"ל שהצמח־צדק למד בלילה זה, אבל כש"הזכירו" לו - הפסיק). וראה בספר־השיחות תש"ג שם ביאור מה ש"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה משחק (או מייצע כיצד לחשק) שחמט בלילה זה. ומסיים, שזידיעה זו מסייעת לנצל את הזמן בלילה זה כדי לצייר לעצמנו את פני קודשו של אדמו"ר נ"ע והנהגתו, כדי ללכת בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו.

23) ראה הלך הערה 26.
24) ליקוטי־שיחות כרך טו עמ' 554.
25) ב'היום יום עם הערות וצינונים" ח"א, מציע לפרש זאת, היות וסדר נגלה בליובאוויטש מושך 8 שעות (קונטרס עץ החיים ס"פ כב), הכוונה שאינו מרוצה מאלה המתעקשים להשלים מניין השעות גם ביום זה.

26) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, לוח 'היום יום' יז טבת. צ"ב אם נהגו להימנע מלימוד מתחילת השקיעה (כמנהג 'רוב עדות החסידים' שבלוח דבר בעתו. ובס' נטעי גבריאל - חנוכה, חלק 'מנהג ניטל' פ"ב הע' ט' כתב שכן מנהג חב"ד. וצ"ב מקורו), או מצאת הכוכבים בלבד [וראה ב'התקשרות' גיליון רפג עמ' 18 וגיליון שלג עמ' 19 בנדון. וכל עוד יש ספק בזה, יש לנהוג כדברי הרבי (אג"ק חי"ד עמ' שנב): "וכיוון שלעניין ביטול תורה חידוש גדול הוא, ולכן אין לך בו אלא חידושו"].

27) לקוטי־שיחות הנ"ל. ומציין שיה דלא כדמשמע בס' 'דרכי חיים ושלום' סי' תתכ"ה. אג"ק חי"ג עמ' ככ. חי"ד הנ"ל.
28) במכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לשמעונו שבארה"ק ת"ו אין נוהגין בזה כלל (ובטח שמע זה מבר־סמכא ביותר*) - אם נכונה השמועה, אולי אפשר לומר הטעם, שכיוון שפשטה שם (מלבד תקופות קצרות, כידוע) ממשלת הישמעאלים, ותלוי בשר של מעלה, לא היה מלכתחילה עניין לניטל שם. ובמילא

* ראה קובץ 'מוריה' גיליון קסא ובלוח 'דבר בעתו' בעניין מנהגי ישראל בליל ניטל בכלל, ובארה"ק בפרט.

מההוראות ("אבן הבוחן" דנצחון הספרים) דיום זה: להוסיף בקביעות עיתים לתורה, כולל ובמיוחד לימוד ברכים, ולכל לראש - לימוד |משניות, ועל דרך זה בספרים שנפדו המביא לידי מעשה, עד ללימוד ההלכות ברמב"ם וש"ע ונו"כ ועד לפנימיות התורה, ולעורר רבים לזה³².

רכישת ספרי קודש - שיהיו בכל בית יהודי פרטי, וגם בחדר האוכל, ספרי יסוד (נוסף לחומש, סידור, תהילים, ובכית חסידי - גם ספר התניא וכו') כולל ובמיוחד ספרי הלכה למעשה בחיי יום-יום, שילמדו בהם לעתים קרובות. וכן שלכל ילד וילדה יהיו ספרי קודש משלהם ("תניא קטן"), בחדרם, ויסבירו להם שלא יחששו מקריעה ברוב השימוש, כי אז ארבה יקנו להם ספרים חדשים ומהודרים עוד יותר. וכן לדבר עם המו"לים ומוכרי הספרים על הנחה מיוחדת לרכישתם, וכל הזריז בכל זה הרי זה משובה, כולל גם על-ידי הזמנה מראש כ'מנוי' ("פרענומער אנטן") המקבל את הספר תיכף ומיד בצאתו לאור. וכן לקיים מנהג ישראל לתת מתנה לחתן - ש"ס, ולכלה - סידור 'קרבן מנחה' (ובימינו אלה - ספרי הלכה בעניינים השייכים להנהגת הבית "בלשון ברורה ודרך קצרה" בלה"ק, או מתורגם לשפת-המדינה), וכל המרבה הרי זה משובה. וכן לתת ספרי קדש כמתנה, גם לילדים, לקראת שמחה פרטית או יום-טוב³³.

קדושה להוסיף ולהרחיב את ספריית אגודת-חסידי-חב"ד ליובאוויטש, וכמו-כן לייסד ספריות תורניות ציבוריות ולהרחיב גם את הספרייה הפרטית של כל אחד ואחד, במיוחד של ילדים ב'בית חב"ד' הפרטי שלהם, בספרי רבותינו נשיאינו ובספרי קודש בכלל.

מדבריו במעמד השמחה: "כמו בעת מאסרו וגאולתו של רבנו הזקן, הרי בעל השמחה והגאולה למד מכל האירועים הוראות בעבודת ה', ואחת המסקנות שלו היתה: להוסיף ביתר שאת בהפצת המעיינות חוצה. לאור כל זה ברורה ההוראה האלוקית הנצחית בקשר לאירוע הנוכחי, שדווקא מן הטיעונים וההאשמות כאילו אגודת-חסידי-חב"ד, כולל הספרייה שבה נמצאים הספרים וכתבי דא"ח, איננה בשימוש עבור הפצת המעיינות חוצה, הרי דווקא מטיעונים אלו יש ללמוד עתה: להגביר עוד יותר את הפצת תורת רבנו ולימודה ביחיד וברבים מתוך שמחה עצומה והתלהבות, שמחה פורצת כל גדר"³¹.

31 תקציר - ע"פ 'ימי חב"ד'.

בשעתו נמשכה השמחה שבעת ימים, כאשר בכל יום היה הרבי אומר שיחה מיוחדת. בשיחת ש"פ ויגש אמר בין השאר: "יש להכריז ולפרסם שבימינו אלה נמצאים אנו בזמן (ומקום) מיוחד, אשר, לא נותר בו אלא עניין אחד ויחיד - וחייב אדם לומר בלשון רבו, כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: 'עמדו הכן כולכם, לבניין בית-המקדש העתיז בביאת זוד מלכא משיחא!'" (התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 203).

השיחה האחרונה, אור ל"ב טבת, הוקדשה להצעות להכנות לקראת יו"ד שבת, לכל אנ"ש ולכל ישראל, אנשים נשים וטף, ביניהן הוספה בתורה ובצדקה, כולל בהפצת המעיינות חוצה, ערכת 'בחינות' ע"י 'עשה לך רב' של כל אחד ואחת מדי עשרה ימים, ודיווח מלא עליהן לרבי (שם, עמ' 236).

32 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 164-174. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 211-212.

33 'התוועדויות' תשמ"ח שם עמ' 171-173, תשמ"ט שם עמ' 103. סה"ש תשנ"ב עמ' 227, 360, 488.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש